

SISEMINISTEERIUM

EAS
Enterprise Estonia

REGIONAALARENGU TOETUSEKS

EL abifondide prioriteetidid ja meetmed *versus* väikesaarte vajadused

MTÜ Eesti Saarte Kogu projekt “Kestlik loodus- ja kultuuripärandi kasutamine väikesaarte majanduses/turismis”

Kaia Eelma

Ülesanne: koostada TTÜKK poolt läbiviidud uuringu „Püsiasiustusega väikesaarte arengut takistavate kitsaskohtade kaardistamine“ alusel ülevaatlik kokkuvõte „EL abifondide prioriteetidid, eesmärgid ja meetmed *versus* väikesaarte vajadused“.

Allikas: www.struktuurifondid.ee/struktuuritoetuse-seaduse-meetmepohised-oigusaktid-2/

Prioriteetne suund 1:

Ühiskonna vajadustele vastav haridus ja hea ettevalmistus osalemaks tööturul – vastutaja HTM (SA Innove)

Prioriteetidid	VS vajadused, tegevused
<i>Meede 1.3: Kaasaegse ning uuendusliku õppevara arendamine ja kasutuselevõtt</i>	Peamiselt väikesaarte 4 põhikooli
<i>Meede 1.4: Demograafiliste muutustega arvestav ja kaasava hariduse põhimõtetest lähtuv üldhariduskoolide võrk, mis tagab võrdse ligipääsu kvaliteetsele haridusele kõigis Eesti piirkondades</i>	Säilitada 4 põhikool, ehitada Ruhnu koolimaja, toetada nende põhikoolide omavahelist koostööd, samuti koostööd mandril asuvate koolidega
<i>Meede 1.5: Õppe seostamine tööturu vajadustega (õpe on suuremas vastavuses tööturu vajadustega ning toetab ettevõtlikkust)</i>	Koguda ja teadvustada e-õppe tasemeõppe võimalused
<i>Meede 1.6: Täiskasvanud elanikkonna kompetentside arendamine:</i> 1.6.1 <i>Madala haridustasemega täiskasvanute tagasitoomine taseme- koolitusse ja õppes osalemise toetamine ;</i> 1.6.2 <i>Täiskasvanutele kvaliteetse ja asjakohase täienduskoolituse ja ümberõppe pakkumine kutse- ja erialase kvalifikatsiooni tõstmiseks ning elukestva õppe võtmepädevuste parandamiseks;</i>	Koguda ja teadvustada e-õppe täiendõppe võimalused (täiskasvanutele) Rakendus HTM ja SA Innove Rakendus HTM ja SA Innove

Prioriteetne suund 2:**Sotsiaalse kaasatuse suurendamine – SM, HTM, SiM, Innove**

Prioriteetid	VS vajadused, tegevused
<p><i>Meede 2.4: Kättesaadavate ja kvaliteetsete tervishoiuteenuste tagamine tööhõives püsimise ja hõivesse naasmise suurendamiseks</i></p> <p><i>2.4.2 Investeeringute toetamine esmatasandi tervisekeskuste infrastruktuuri tõmbekeskustes, tagades kättesaadavad ja mitmekülgsed esmatasandi teenused;</i></p> <p><i>Meede 2.6: Võimaluste loomine Eestis elavate ning ühiskonda vähelõimunud püsielanike aktiivse hõive ja ühiskondliku aktiivsuse suurendamiseks ja uussisserändajate kohanemise ja hilisema lõimumise toetamiseks</i></p>	<p>Vormsil vajaks kohalik tervisekeskus arendamist?</p> <p>SiM ja SA Innove</p> <p>Kohanemiskoolitustes osalemine?</p>
<p><i>Meede 2.7: Noorte tööhõivevalmiduse toetamine ning vaesuse mõju vähendamine noorsootöö teenuste kättesaadavuse kaudu</i></p>	<p>Väikesaartele vajalik tegevus: ebavõrdsete olude mõju vähendamine noore arenguvõimalustele ja noorte tõrjutuse ennetamine. Noorte tööturule sisenemise ja toimetuleku toetamine – HTM ja SA Innove</p>

Prioriteetne suund 3:**Tööturule juurdepääsu parandamine ja tööturul väljalangemise ennetamine – SOM ja SA Innove**

Prioriteetid	VS vajadused, tegevused
<p><i>Meede 3.2: Tööturuteenused tagamaks paremaid võimalusi hõives osalemiseks</i></p>	<p>Tööturuteenuste laiendamine uutele sihtrühmadele - väikesaarte elanikele?</p>

Prioriteetne suund 5:**Väikese ja keskmise suurusega ettevõtete arendamine ja piirkondade konkurentsivõime tugevdamine (PKT) – MKM, SiM ja EAS**

Prioriteetid	VS vajadused, tegevused
<p><i>Meede 5.1: Ettevõtlikkuse kasvatamine, ettevõtluse kasvu soodustamine, ettevõtluskeskkonna arendamine, sh:</i></p> <p><i>5.1.1 Nõustamine maakondlikes arenduskeskustes</i></p> <p><i>5.1.2 Starditoetus</i></p> <p><i>5.1.4 Ettevõtlusteadlikkus</i></p>	<p>Sihtrühm</p> <p>Ettevõtjad, MTÜd, SAd</p>

<p><i>Meede 5.4: Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine, sh:</i> <i>Piirkondlikud algatused tööhõive ja ettevõtlikkuse edendamiseks</i></p> <p><i>ja</i></p> <p><i>Piirpiirkondade konkurentsivõime tugevdamise investeeringud (töökohtade loomine)</i></p>	<p>Potentsiaalne taotleja KOV, ettevõtte, SA, MTÜ</p> <p>Kas saarvallad suudavad osaleda?</p>
--	---

Piirkondades, kus töökohtade loomisest on tugevad eeldused turismisektoril toetatakse:

- külastusobjektide kasutuse elavdamist ja mitmekesistamist, sh toodete ja teenuste väljaarendamist;
- piirkondlike turismivõrgustike väljakujundamist.

Piirkond – see on maakond ja selle tasemeni väikesaared reeglina ei jõua (ehk vaid mõned tugevamad saarvallad!)

Prioriteetne suund 6:

Energiatõhusus – KIK

Prioriteetid	VS vajadused, tegevused
<p><i>Meede 6.3: Energiasäästu ja taastuvenergia osakaalu suurendamine</i></p>	<p>Väikesaarte vajadused: Energiasõltumatuse arendamine / energiaühistute loomine (kohalike energiaressursside kasutuselevõtuks eelduste loomine), tehnilised lahendused on iga saare puhul eraldi projekt. V-saarte energiavarustus: rahul ollakse Osmussaare, Ruhnu ja Prangli elektrivarustusega – kahel viimatinimetatud saarel EE diiseljaamad, mis ei ole säästlik tootmisviis; rahul ei olda Aegnal, Abruksal, Kessel, Vilsandil, Kihnus ja Piirissaarel.</p>

Ükski planeeritud toetust leidvatest tegevustest ei ühti väikesaarte vajadustega!

Prioriteetne suund 7:

Veekaitse – KIK

Prioriteetid	VS vajadused, tegevused
<p><i>Meede 7.1: Veemajanduse taristu arendamine</i></p>	<p>V-saarte vajadus: Lääne-Eesti väikesaartel sisaldab joogivesi ülemäärast rauda ning on kõrge lubjasisaldusega. Abruksal on probleem vee soolasusega. Valdaval osal saartest saadakse joogivett salv- ja/ või puurkaevudest. Muret tekitab kõikjal vee nappus salvkaevudes ning kohati ka puurkaevudes. Joogivee kätte-</p>

	<p>saadavuse ja kvaliteediga on inimesed enim rahul Ruhnu saarel, kus on olemas ühisveevärk. Joogiveega ollakse üldiselt rahul ka Aegnal ning osaliselt ühisveevärgiga kaetud Vormsil ja Manijal ning osal Kihnust.</p> <p>Probleemid Pranglil, Naissaarel, Piirissaarel, Vilsandil ning osaliselt Vormsil, Kihnus ja Manijal.</p>
--	--

Toetuskõlbulik vaid suur ühisveevärk (enam kui 2000 tarbijat), seega väikesaarteni meede ei ulatu!

Prioriteetne suund 8:

Roheline infrastruktuur ja hädaolukordadeks valmisoleku suurendamine – KEM ja KIK

Prioriteetid	VS vajadused, tegevused
<p><i>Meede 8.1: Kaitsealuste liikide ja elupaikade säilitamine ning taastamine</i></p> <p><i>Toetatavad tegevused:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>Pool-looduslike koosluste hooldamiseks vajaminevad investeeringud</i> – <i>Kaitsealade infrastruktuuri arendamine</i> – <i>Kaitsealade külastuskorralduse infrastruktuuri rekonstrueerimine</i> – <i>Kaitstavate maastikeväärtuste taastamine</i> 	<p>Toetuse andmise tingimused, vt http://www.kik.ee/et/euroopa-liidu-toetused-2014-2020</p> <p>Taotlusvoor avatud!</p> <p>Väikesaarte kaitsealadega ja pool-looduslike koosluste hooldamisega seonduv. Loomade karjatamisega ja transpordiga seonduvad investeeringud (koostöös Keskkonnaametiga?)</p> <p>Väikesaarte kaitsealade ja piirangute info peaks olema kättesaadav nii saarte koduldel kui ka sadamates.</p> <p>Külastuskorralduse infrastruktuur (infostendid, matkarajad ja nende skeemid, viidad, kuivkäimlad, telkimiskohad, lõkkeplatsid, loodusvaatluskohad ning elementaarse varustusega päästekuuriid koos infoga, kuidas tegutseda õnnetuse korral) vajab rekonstrueerimist/arendamist pea kõikidel väikesaartel.</p> <p>Taotlejad KOVid koostöös maavaldajatega (sh RMK ja Keskkonnaametiga) ning kohalike MTÜga</p>
<p><i>Meede 8.2: Valmisoleku suurendamine keskkonahädaolukordadele reageerimiseks, sh Metsa- ja maastikupõlengute likvideerimise võimekuse kasvatamine</i></p>	<p>Väga vajalik metsastel väikesaartel!</p> <p>SiM</p>

Prioriteetne suund 11:

IKT teenuste taristu – MKM ja RIA

Prioriteetid	VS vajadused, tegevused
<i>Eesmärk 1: Kogu Eesti elanikkonnal on võimalik kasutada kiiret internetti</i>	Rahulolematus andmeside kvaliteediga: Abruca, Ruhnu, Vilsandi (osal.), Aegna, Kihnu, Manija, Osmussaar, Vormsi (osal.), Piirissaar.
<i>Telekommuniaktsiooni taristu uuendamine ja uue rajamine</i>	Rahulolematus mobiilside kvaliteediga: Abruca, Vilsandi (osal.), Manija, Osmussaar. Ilmselt lairiba kaabel väikesaartele ei jõua – vaja leida ühised tehnilised lahendused telekommunikatsiooni kvaliteedi tagamiseks väikesaarte jaoks

Prioriteetne suund 12:

Haldusvõimekus – SiM, EAS, Riigikogu

Prioriteetid	VS vajadused, tegevused
<i>Eesmärk 1: Valitsemissektoris on suurenenud ameti- ja erialane pädevus ning juhtimisvõimekus, sh kohalik ja regionaalne arendusvõimekus</i>	Osalejad väikesaari haldavate KOVide (ja MTÜde?) esindajad Vastutav SiM
<i>Eesmärk 2: Parem poliitikakujundamise protsess juurutades mehhanisme ja tööriistu, mis aitavad kaasa terviklikumale, kaasavamale ja teadmise-põhisemale poliitikakujundamisele</i>	Saartepoliitika kujundamine, sh Püsiasiustusega väikesaarte seadus Vastutaja Riigikogu

Meetmetega ei ole kaetud:

Väikesaarte sadamad/sildumiskohad ja transport

Sadamaid on arendatud mitmest allikast ja seetõttu on väikesaarte seisukohast tulemused mitte kõige paremad.

Probleemsed sadamad ja sildumiskohad on Vilsandit Saaremaaga ühendav tee, k.a sadamad, Kesselaiu ja Kõinastu sildumiskohad, Osmussaare, Pakri, Aegna, Naissaare sadamate väljaehitamine/renoveerimine ning Prangli sadama käitlemine (ettepanek lülitada ka see sadam Saarte Liinide poolt hallatavate ja arendatavate sadamate hulka) ning Kihnu ja Sviby külastussadamate väljaehitamine.

Probleemsed on Ruhnu saarega ühenduse pidamine 7-kuulise navigatsiooniperioodiga parvlaev („Runö“) ja Piirissaarega ühenduse pidamiseks 2008-2009 ehitatud (esimene riigieelarvelistest vahenditest!) parvlaev „Koidula“, mille navigatsiooniperiood on 7-8 kuud. Jäätete tegemist ja hooldust riik/Maanteeamet ei korralda, kuigi peaks!

Jäätmekäitlus

Eesmärk väikesaarte jaoks: Säästvate tehnoloogiate rakendamisega optimaalsete

lahenduste leidmine jäätmemajanduse korraldamiseks üha kasvava külastajaskonnaga väikesaartel.

Eriti teravalt on prügiireostuse probleem tunnetatav Aegna saarel, aga ka Naissaarel, Pranglil, Osmussaarel ja Piirissaarel. Vormsi mõned esindajad avaldasid arvamust, et kuna enamuse jäätmetest toodavad saarel turistid, tuleb leida võimalusi jäätmete tekkimise piiramiseks, näiteks maksustada jäätmete tekitamine. Saarel kogutakse jäätmeid liigiti, küladesse on selleks otstarbeks ehitatud prügimajad. Saarel on jäätmejaam jäätme-pressiga. Probleem on vanade autode äraandmisega, seetõttu risustavad romud külasid. Kihnu esindajad lootsid, et lahenduseks võiks olla enam prügikaste avalikes kohtades.

Koostööoskuste arendamine

- ⤴ Kogukonnarühmade vahelise sidususe suurendamine (maaomanikud, suvilaomanikud, püsielanikud) ning kohaliku omavalitsuse ja kodanikeühenduste koostöö suurendamine;
- ⤴ Koostöö edendamine suhtlemiseks valitsus- ja riigiasutustega;
- ⤴ Ühistootmise ja -turundamise ning -tarbimise korraldamine, tarbijate ning tootjate ühistud;
- ⤴ Pääste- ja ohutusalase teavitustegevuse edendamine ning saarte elanike tegutsemisoskuste parendamine (sh esmaabi andmine) hädaolukorras, valvekaamerate soetamine ja paigaldamine avalikus kasutuses olevatele aladele tuleõnnetuste varajaseks avastamiseks, merepäästealase koostöö edendamine saarte vahel;
- ⤴ Rahvusvahelise oskusteabe rakendamine erinevates valdkondades, toetudes Eesti Saarte Kogule ja Euroopa Väikesaarte Võrgustikule (*European Small Islands Network*).